

Давос-2014. Реорганізація світу: наслідки для суспільства, політики та бізнесу

Юлія ЦИРФА

«Українське питання»

Засіданню Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) 22 січня 2014 року передувала хвилина мовчання, якою учасники заходу вшанували пам'ять загиблих напередодні українських активістів Євромайдану. На тлі ескалації насилля в Києві організатори форуму скасували виступ тодішнього Прем'єр-міністра України Миколи Азарова, котрий мав окреслити основні економічні й енергетичні пріоритети нашої держави на 2014 рік. Відповідно, й «українська сесія», під час якої на експертному рівні мало обговорюватися фінансово-економічне майбутнє держави, перетворилася на емоційне препарування політичної кризи в Україні. До речі, можливості виходу з неї також намагалися віднайти без участі урядових уповноважених: від української сторони до світових лідерів звернувся **народний депутат України Петро ПОРОШЕНКО**.

– Україна потребує слів підтримки, котрі змусять владу врешті-решт справді сісти за стіл переговорів, не імітуючи їх. І всі учасники Давоського форуму надсилають абсолютно чітке повідомлення для українських громадян: «Ми з вами. Ми підтримуємо вашу боротьбу. Ми зробимо все можливе, щоб її результатом стало збереження демократії, забезпечення вільного волевиявлення громадян під час виборів та зупинення насильства в країні», – заявив Петро Порошенко 23 січня, коментуючи хід засідань форуму.

– Учора я запропонував, щоб усі учасники вшанували загиблих активістів хвилиною мовчання. Сьогодні вони також зробили це. Адже кожен із них думає про те, чим конкретно може допомогти Україні. Нині обговорюються санкції, котрі можуть бути запроваджені проти української влади. Їх формат містить три складові: імміграційну (яка зупиняє дію віз конкретних осіб, забороняючи їх в'їзд на територію держав-членів ЄС та США); фінансову (арешт активів, набутих незаконним шляхом); та банківську (арешт банківських рахунків конкретних осіб за наявності інформації щодо їх нелегітимності).

Іноземні політики вже перейшли до відкритих консультацій з цього приводу. Проте, на мою думку, основним є віднайдення консенсусу, збереження демократії в країні, покарання винних та повернення України на європейський трек розвитку, – резюмував народний депутат.

Справили враження й експресивні промови депутатів Європейського парламенту Пета Кокса та Александра Квасневського, а також виступ колишнього Верховного представника ЄС зі спільної зовнішньої політики та політики безпеки Хав'єра Солани.

– Учасники форуму мали унікальну можливість послухати главу уряду України, аби сформувані об'єктивну точку зору щодо подій у нашій державі, тому важко сказати, хто від цього більше втратив, – заявив уже **екс-Прем'єр-міністр України Микола АЗАРОВ** під час спілкування із закордонними журналістами в Давосі.

На думку Миколи Азарова, ця поїздка, проте, була для нього корисною. Адже українська делегація дістала змогу активно поспілкуватися з європейськими та світовими ЗМІ, представивши власне бачення ситуації, що склалася в Україні.

– Проти нас діє не опозиція, а бойовики. Здійснюється спроба справжнього державного перевороту. Всі, хто підтримує цей переворот, повинні чітко сказати: «Так, ми за повалення законної влади в Україні», а не ховатися за спинами мирних протестувальників, – сказав Микола Азаров.

При цьому він зазначив, що проведення дострокових виборів є нині «нереальним», бо за рік, згідно з Конституцією України, в державі мають відбутися чергові президентські вибори й, крім того, це просто неможливо за умов, коли Київ зайнятий «бойовиками».

У свою чергу, **Голова Європейського парламенту Мартін ШУЛЬЦ**, коментуючи «українське питання», резюмував:

– Будь-який економічний

розвиток насамперед потребує миру в країні.

Амбіції Тегерана

Загалом політичний контекст ВЕФ-2014 докорінно змінив значення зібрання, «затмаривши» фінансово-стабілізаційну вагомість його рішень. Бо вперше протягом останнього десятиліття учасником форуму

став **лідер Ірану Хасан РОУХАНІ**, котрий, до того ж, відкрито заявив про справді революційні трансформації зовнішньополітичного курсу своєї держави. По-перше, було озвучено намір зробити ІРІ відкритою для західних інвестицій та технологій. По-друге, оголошено про потенціал економіки Ірану, який дасть їй змогу опинитися серед десяти найрозвиненіших країн світу вже протягом наступних трьох десятиліть. І, зрештою, найвагомішою тезою для світового політикуму, певно, стало бажання Тегерана налагодити відносини із Заходом, надавши прозорості своїй ядерній програмі та відкривши нафтовий ринок для прямих іноземних інвестицій. Адже, призупинивши збагачення урану до 20%, 20 січня 2014 року ІРІ звільнилася від частини санкцій, накладених США та ЄС. Відтак досягнення всеосяжної угоди щодо іранської ядерної програми між Тегераном та державами-учасницями «шістки» (Росія, США, Велика Британія, Франція, Китай і Німеччина) в перспективі дасть змогу країні посісти відповідні позиції на світовому ринку енергоносіїв, а також заявити про свої регіональні пріоритети й зовнішньополітичні амбіції.

Старі ризики, нові загрози

На жаль, наша держава цьогогоріч не змогла скористатися такою можливістю. І це при тому, що вперше протягом останніх п'яти років провідна бізнесова спільнота нарешті констатувала наявність динаміки зростання ВВП та поступово інтенсифікацію діяльності фінансового сектору. Тож, відсунувши на другий план питання вироблення механізмів гальмування занепаду міжнародного господарства, дефолту

окремих контрагентів чи необґрунтованої інфляції провідних валют, вели пошук утілення гасла «Реорганізація світу: наслідки для суспільства, політики і бізнесу» в площині впливу інновацій на сучасне життя, перспектив глобального розвитку, участі громадянського суспільства в економічних процесах, а також питання «дев'яти мільярдів», пов'язаного зі збільшенням чисельності населення Землі.

У дискусії про «старі ризики й нові загрози», розпочатій **засновником ВЕФ Клаусом ШВАБОМ**, і щодо потреби нового старту директор МВФ Крістін Лагард проаналізувала причини, які унеможливають стабілізацію й зростання фінансово-господарських мереж країн, що розвиваються.

За твердженням **президента Європейського центрального банку Маріо ДРАГІ**, зниження інфляції в Єврозоні відбулося переважно завдяки уповільненню економічного зростання чотирьох країн із високою кредиторською заборгованістю – Греції, Іспанії, Ірландії та Португалії. Проте нині економічне зростання в цих країнах є набагато інтенсивнішим, тому в середньостроковій перспективі інфляція в Єврозоні, ймовірно, повернеться до наміченого рівня.

Рецепти – Abenomics

Судячи з опитувань бізнесової спільноти, проведених агентством *Bloomberg*, 57% інвесторів упевнені, що ЄС подолав боргову кризу, а 60% навіть висловили переконання щодо поліпшення фінансово-економічної ситуації у світі загалом. Хоча, приміром, держави-члени Групи БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай, ПАР), яка протягом останнього року, м'яко кажучи, не досягнула значних економічних успіхів, під час засідань ВЕФ посіли позиції «аутсайдерів». Це саме стосувалося і Японії, бо тривала дефляція в країні впливала на темпи зростання її економіки протягом багатьох років. Тому наразі світова спільнота висловила переконання, що урядові заходи задля стимулювання фінансового сектору (так звана *Abenomics*, назва якої походить від імені Прем'єр-міністра Японії Сіндзо Абе), мабуть, удихнуть нове життя в третю за величиною глобальну економі-

ку. За словами **глави Банку Японії Харухіко КУРОДИ**, інфляція в країні має знизитися до 2% уже протягом найближчих двох років, чому сприятиме реалізація трьох основних завдань *Abenomics* – потужного фіскального стимулювання, масованого послаблення монетарного регулювання та послідовної імплементації структурних реформ. Зокрема, фіскальне стимулювання економіки базуватиметься на підвищенні споживчих витрат та інвестуванні в соціальні проекти з боку уряду. Основною метою послаблення монетарного регулювання є зменшення реальних відсоткових ставок закладами; емісія грошових коштів; підвищення рівня інфляції; послаблення єни; збільшення попиту на товари, котре, в свою чергу, має сприяти підвищенню рівня зайнятості та економічному зростанню. Складовими структурних реформ стануть полегшення процедур перерозподілу коштів, запуск інноваційних моделей розвитку бізнесу та інтенсифікація економічних обмінів усередині держави.

Центральні банки повинні повернутися до застосування звичайних принципів валютної політики, адже тільки завдяки такому формату співробітництва світ зможе остаточно подолати руйнівні наслідки глобальної кризи, – заявила **директор МВФ Крістін ЛАГАРД**.

Із практичного погляду, «дорожньою картою» для реалізації таких завдань визнано пропозиції **Президента Південної Кореї Пак Кин ХЕ**, згідно з якими нова модель економічного зростання потребує «перешкодування» глобальної фінансової системи з метою її подальшої орієнтації на підприємницьку ініціативу з боку держави та надання допомоги інноваційному бізнесу.

«Суперміста» поглинають інвестиції

У цьому сенсі ще одним сценарієм прискореного розвитку світової економіки оголошено форсовану урбанізацію, котра, на думку більшості світових експертів, постає в ролі

«рушійної сили змін у глобальному масштабі». Відповідно до результатів представлених під час ВЕФ досліджень компанії *Jones Lang LaSalle*, яка надає фінансові та комплексні професійні послуги в сфері роботи з нерухомістю, сьогодні процвітаючі міста найінтенсивніше залучають інвестиції в нерухоме майно. Останнє ж, у свою чергу, може фактично стимулювати розвиток цих міст, сприяючи прискореному веденню бізнесу та його прибутковості. Зважаючи на «коефіцієнт привабливості» міст для вкладання прямих іноземних інвестицій у комерційну нерухомість, експерти *Jones Lang LaSalle* поділили найбільші центри світу на три групи – «суперміста», «основні міста» та «населені пункти другого порядку». До того ж було підраховано, що протягом останніх десяти років пряме інвестування в комерційну нерухомість у всьому світі сягнуло 4,6 трлн. доларів США, з яких левову частку капіталовкладень отримали «суперміста» – Лондон, Нью-Йорк, Токіо та Париж.

Ризики для середнього класу

Хоча, визнаючи потребу фокусування на розв'язанні економічних проблем у локальному вимірі, учасники форуму звернулися й до питання підвищення значущості цифрових технологій, котрі за сучасних умов можуть не тільки прискорити зростання глобального ВВП, а й призвести до чергового «перекривання світу». Тим паче що поширення інноваційних технологій, їх масоване впровадження та розвиток стосуються не лише розвинених держав, а й країн, які все ще перебувають поза межами глобального потоку змін. Але, з другого боку, і поширення мобільних пристроїв, і розвиток інтернет-комунікацій, і застосування ефективніших способів виробництва, збільшивши темпи зростання світової економіки, можуть, у кінцевому підсумку, сприяти оптимізації ринку праці й можливій трансформації сформованих класичних мереж надання послуг: посилена інформатизація економічного сектору й таке жадане підвищення рівня ВВП зведуть нанівець значення так званих білих комірців – робітників і службовців, наразі зайнятих на більшості промислових об'єктів та в офісних структурах. Тому в опублікованому ВЕФ переліку світових ризиків на короткострокову та довгострокову перспективу з-поміж основних проблем – зростаючий розрив у доходах населення, що може підірвати позиції «головної опори стабільних економік – середнього класу», скоротивши кількість його представників до критичного рівня.